

Eksperta viedoklis par konferences tematu

Kā nodrošināt globāli konkurētspējīgu augstāko izglītību Latvijas attīstības centros?

Intervija ar Valsts prezidenta Stratēģiskās attīstības komisijas vadītāju, akadēmiķi Juri Ekmani

Liepājas Universitāte sadarbībā ar Latvijas Universitāti un Liepājas pilsētas domi rīko starptautiski zinātniski praktisko konferenci „**Kā nodrošināt globāli konkurētspējīgu augstāko izglītību Latvijas attīstības centros?**”, kas notiks **2013. gada 5. aprīlī** plkst. 11.00 Liepājā viesnīcas *Promenade Hotel* (Vecā Ostmala 40) konferenču zālē.

Konferences mērķis – rast argumentētus risinājumus pašreizējā situācijā būtiskākajiem augstākās izglītības politikas jautājumiem, lai Latvijā mērķtiecīgi veidotu kvalitatīvu, valsts sociālās, kultūras un ekonomiskās izaugsmes mērķiem atbilstošu un starptautiski konkurētspējīgu augstāko izglītību, piesaistot nepieciešamos resursus un ievērojot ilgtspējas kritērijus.

Konferencē ir paredzēts īpaši akcentēt šādas tēmas - augstākās izglītības mērķi, augstskolu pārvaldības modeļi un ieinteresēto pušu iesaistes formas tajā, augstskolu loma un nišas reģionālās attīstības kontekstā un pašvaldību loma to attīstībā, augstskolu tipoloģija, augstskolu finansējuma modeļi un optimālā finansējuma struktūra, kā arī zinātnes un pētniecības loma augstākās izglītības kvalitātes un konkurētspējas kontekstā.

Šajā kontekstā par augstākās izglītības attīstības virzieniem Latvijas attīstības centros un Liepājas Universitātes pieredzi un nākotnes iespējām, lūdzām domās dalīties Valsts prezidenta stratēģiskās attīstības komisijas vadītāju, Liepājas Universitātes Padomnieku konventa un Augstākās izglītības padomes locekli, akadēmiķi **Juri Ekmani**.

- Vispirms vēlos uzsvērt, ka universitātēm reģionos, ir skaidri jāapzinās savs statuss. Jo universitāti esam skaidri definējuši kā augstākās izglītības institūciju, kurai ir jābūt ar pietiekami plašu daudznozaru profilu un labu atpazīstamību pasaulē. Ja universitāte darbojas reģionā, tad, manuprāt, tas vispirms nozīmē to, ka šī

universitāte ir nepieciešama vietējai pašvaldībai. Ja nebūs pašvaldības pieprasījuma un fundamentāla atbalsta, tā arī nebūs veiksmīga augstskola. Līdz ar to, kā galveno kritēriju vēlētos minēt pašvaldības ieinteresētību, jo tā vislabāk izprot pieprasījumu konkrētajā reģionā.

Manuprāt, Liepājas Universitātei pateicoties veiksmīgajai sadarbībai ar Liepājas pilsētas Domi ir plašs un perspektīvs potenciāls.

Par to - cik nepieciešamas ir augstskolas reģionos Augstākās Izglītības padome pērn centās noskaidrot, rīkojot aptauju. Rezultāti dažādos reģionos bija atšķirīgi. Pamatsecinājums - pašvaldības ir ļoti ieinteresētas šādu augstskolu (universitāšu) darbībā, jo tas ir lielisks informācijas un starptautisku sakaru centrs, ap kuru koncentrējas visa pašvaldības un reģiona dzīve.

Reģionālo augstskolu un universitāšu attīstības modeļus var aplūkot dažādi. Patlaban spēkā ir divi modeļi, par kuriem Latvijā tiek bieži diskutēts. Pirmais modelis, kurš tagad ir īstenots – ir skaidri definēts - kas ir akadēmija, kas ir universitāte, kas ir augstskola un kas ir koledža. Ir arī otrs modelis, kuru piedāvā Izglītības un zinātnes ministrija. Tajā ietilpst zinātnes universitāte, tehnoloģiju universitāte un reģionālā universitāte, kas, manuprāt, ir vispusīgi apspriežama tēma. Diskutējama tāpēc, ka es neuzskatu, ka tehnoloģiju vai zinātnes universitāte nevarētu vienlaikus būt arī reģionālā universitāte. Izglītības un zinātnes ministrijas jaunajā informatīvajā ziņojumā ir uzsvērts, ka reģionālā universitāte ir ierobežota līmeņa konkurences uzturēšanai un augstākā līmeņa studiju pieejamībai attiecīgajā reģionā atsevišķās nozarēs, kur ir sasniegts ievērojams potenciāls un būtu nepieciešams tām strādāt kopā ar Latvijas Universitāti un Rīgas Tehnisko universitāti. Domāju, ka konkrētās pašvaldības šis definējums diez vai apmierinās. Tāpēc apšaubu, vai šāds modelis ir pareizs un dzīvotspējīgs.

Reģionālo augstskolu primārais kritērijs būtu starptautiskā atzinība, kā arī spēja veiksmīgi pildīt reģionālos uzdevumus, kuri ir jānosaka ciešā sadarbībā ar pašvaldību, ievērojot attiecīgā reģiona izaugsmes potenciālu un tradīcijas. Liepājā kā ostas pilsētā augstskolai būtu jādod savs pienesums šajā nozarē visplašākajā kontekstā.

Liepājas Universitāte atbilst universitātes definīcijas kritērijiem, tā īsteno visas universitātei izvirzītās prasības. Manuprāt, nākotnē būtu nepieciešams aktīvāk

attīstīt inženierzinātņu virzienu un medicīnas nozari pārvērst sociālā darba virzienā. Pozitīvi ir vērtējami Liepājas Universitātes rektora profesora Jāņa Rimšāna centieni uz dabaszinātņu fona (pamata) paplašināt inženierzinātņu attīstību.

Man šķiet diskutabli, ka Liepājā, Daugavpilī un citās pilsētās, kur sekmīgi darbojas reģionālās augstskolas un universitātes, ir arī liels daudzums dažādu augstskolu filiāļu, kas izmanto vietējo augstskolu potenciālu. Ja domājam par augstskolu konsolidēšanu, tad būtu jāanalizē vai filiāles nevajadzētu pievienot klāt reģionālajām universitātēm. Tā ir viena no iespējām, kā reģionālās augstskolas varētu nostiprināt savu potenciālu. Manuprāt, šāds monopols nebūtu jāuzskata par negatīvu faktoru reģiona attīstības kontekstā.

Šeit minētie un, jo daudzi citi jautājumi par augstākās izglītības attīstību Latvijā un nepieciešamajām reformām kļūst arvien aktuālāki ne tikai nozaru pārstāvju vidū, bet arī sabiedrība arvien noteiktāk prasa kvalitatīvāku augstāko izglītību valsts mērogā.

Tāpēc, manuprāt, īpaši uzteicama ir Liepājas Universitātes iniciatīva rīkot starptautiski zinātniski praktisko konferenci „**Kā nodrošināt globāli konkurētspējīgu augstāko izglītību Latvijas attīstības centros?**”, kurā ir aicināti piedalīties augstskolu rektori, zinātniski pētniecisko institūtu vadītāji, atbildīgo valsts institūciju vadošās amatpersonas, pašvaldību vadītāji, profesionālo nevalstisko organizāciju, uzņēmumu un finanšu sektora pārstāvji, kā arī ārvalstu vēstnieki un augstākās izglītības eksperti.

Tajā apspriestā un pieņemtā konferences deklarācija tiks iesniegta LR Saeimā, Izglītības un zinātnes ministrijā un Augstākās izglītības padomē.

Akadēmiķa **Jura Ekmaņa** viedokli publicēšanai sagatavoja **Andra Mangale** (Komercedarbības un finanšu pētniecības aģentūra)

Informācija: tālrunis 29655775